

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO**

Seduta ta' l-24 ta' Frar, 2010

Citazzjoni Numru. 997/2003

Barb Holdings Ltd

vs

Victor Zammit u Rose Zammit u b'digriet ta' l-14 ta' Frar
2005 gew kjamati fil-kawza David u Patricia Anastasi,
Wallace u Domenica Fino, u Christopher u Claudette
Gauci u l-kumpanija Forsite Design and Project
Management Limited

Il-Qorti,

A. CITAZZJONI:

Rat ic-citazzjoni tas-socjeta` attrici li biha ippremettiet:

Illi fil-wiehed u ghoxrin (21) ta' Marzu tas-sena elfejn
(2000), il-konvenuti ikkostitwew ruhhom bhala garanti
solidali favur is-socjeta` Bank of Valletta p.l.c. ghad-debiti
tas-socjeta` Forsite Design and Project Management
Services Limited (DOK BH1);

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi permezz ta' art pubbliku datat tmax (12) ta' Marzu tas-sena elfejn u tlieta (2003) fl-atti tan-Nutar Margaret Heywood (DOK BH2), is-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited ikkostitwiet ruhha bhala debitrice fis-somma certa, likwida u dovuta ta' tmienja u ghoxrin elf erba` mija u tmintax-il Lira Maltin u hamsa u tmenin centezmu (Lm28,418.85);

Illi permezz ta` att pubbliku iehor datat tmax (12) ta' Marzu tas-sena elfejn u tlieta (2003) fl-atti tan-Nutar Margaret Heywood (DOK BH3), is-socjeta` attrici hallset id-dejn li kellha s-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited mas-socjeta` Bank of Valletta p.l.c. u giet surrogata fl-istess att fid-drittijiet kollha, inkluz dawk litigjuzi, ta' 1-imsemmija Bank of Valletta p.l.e. fil-konfront "*inter alia*" tal-konvenuti u dan ai termini ta' l-Artikolu 1165 (1) (a) tal-Kodici Civili [Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta];

Illi l-konvenuti gew debitament infurmati b'din is-surroga permezz ta' ittra ufficjali datata wiehed u ghoxrin (21) ta' Marzu tas-sena elfejn u tlieta (2003) (DOK BH4);

Illi l-konvenuti, nonostante li gew interpellati permezz ta' ittra ufficjali datata sitta (6) ta' Gunju tas-sena elfejn u tlieta (2003) (DOK BH5) sabiex ihallsu lis-socjeta` attrici surrogata s-somma kapitali ta' tmienja u ghoxrin elf erba` mija u tmintax-il Lira Maltin u hamsa u tmenin centezmu (Lm28,418.85) oltre l-imghax fuq l-istess somma kapitali mit-12 ta' Marzu 2003 u oltre l-ispejjez, baqghu inadempjenti;

Illi ghalhekk il-konvenuti huma debitori tas-socjeta` attrici ghas-somma ta' tmienja u ghoxrin elf erba' mija u tmintax-il Lira Maltin u hamsa u tmenin centezmu (Lm28,418.85) oltre l-imghax fuq l-istess somma kapitali mit-12 ta' Marzu 2003 sad-data tal-pagament effettiv;

Is-socjeta` attrici ghar-ragunijiet premissi u bid-dispensa tas-smigh tal-kawza a tenur ta' l-Artikolu 167 *et seq* tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili [Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta] talbet lill-Qorti: -

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddikjara lill-konvenuti debituri versu s-socjeta` attrici fis-somma ta' tmienja u ghoxrin elf erba' mija u tmintax-il Lira Maltin u hamsa u tmenin centezmu (Lm28,418.85);

2. Tikkundanna lill-konvenuti ihallsu l-ammont hekk dovut lis-socjeta' attrici:

Bl-imghax fuq is-somma kapitali mit-tnax (12) ta' Marzu tas-sena elfejn u tlieta (2003) tad-data tal-pagament effettiv.

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' l-ittri ufficjali datati wiehed u ghoxrin (21) ta' Marzu tas-sena elfejn u tlieta (2003) u sitta (6) ta' Gunju tas-sena elfejn u tlieta (2003) u tal-mandati kawtelatorji li gew ipprezentati kontestwalment ma' din ic-citazzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti, il-lista tax-xhieda, u d-dokumenti prezentati mis-socjeta` attrici.

Rat li fit-18 ta' Mejju 2004 Dr. Naudi ghall-atturi iddikjara li mhux qed jinsisti aktar ghall-applikazzjoni tal-Kap 12 artikolu 167 u ghalhekk il-Qorti awtorizzat il-prezentata ta' nota ta' eccezzjonijiet.

B. ECCEZZJONIJIET:

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-konvenuti Victor Zammit u Rose Zammit li biha eccepew:

1. Fl-ewwel lok li il-konvenuti ma ghandhomx ihallsu l-ammont mitlub mill-atturi imma semmai somma ferm inferjuri u dan kif ser jigi ippruvat tul is-smigh ta' din il-kawza;

2. Fit-tieni lok li r-responsabbilita` tal-konvenuti lejn l-attrici hi semmai limitata ghal sehem ta' l-istess konvenuti wara li jigu diskussi l-beni tad-debitur principali u tal-garanti l-ohra, dan skond l-artikolu 1949 tal-Kodici Civili u dan billi, fis-sustanza l-arrangement mal-Bank li biha jidher giet surrogata l-kumpanija attrici fid-drittijiet tal-Bank kien li d-dejn thallas minn wiehed mill-garanti. F'dan l-isfond jigi rilevat li l-kumpanija Barb Holdings Limited u

Kopja Informali ta' Sentenza

Patricia Anastasi huma sostanzjalment l-istess persuna u l-Qorti ghandha tmur oltre l-*Corporate Veil* stante li l-arrangement sar bi pregudizzju u anzi in frodi tad-drittjiet tal-konvenuti u dan kif ser jigi dettaljatament ippruvat tul is-smigh tal-kawza.

3. Fit-tielet lok li ghandhom jigu kjamati in kawza il-garanti kollha l-ohra David u Patricia Anastasi, Wallace u Domenica Fino u Christopher u Claudette Gauci u l-kumpanija Forsite Design and Project Management Limited;

4. Fir-raba' lok u bla pregudizzju ghas-suespost is-surroga favur l-attrici ma tiswiex kontra l-konvenuti.

5. Fil-hames lok li t-talbiet attrici huma kompletament infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-istess atturi;

6. Salv eccezzjonijiet ulterjuri jekk ikun il-kaz.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuti Victor Zammit u Rose Zammit.

Rat li fl-14 ta' Frar 2005 gew kjamati fil-kawza David u Patricia Anastasi, Wallace u Domenica Fino, Christopher u Claudette Gauci u l-kumpanija Forsite Design & Project Management Limited.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-kjamati in kawza David Anastasi, Patricia Anastasi u s-socjeta` Forsite Design & Project Management Services Ltd li biha eccepew :

1. Illi l-konvenuti kjamati in kawza mhumiex tenuti jhallsu l-ebda somma flus lis-socjeta' attrici stante li l-istess socjeta` attrici ghazlet, kif kien fil-jedd taghha, illi tistitwixxi l-kawza *de quo* a tenur ta' l-Artikolu 1165 (1) (a) tal-Kodici Civili [Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta], unikament kontra whud biss mill-garanti solidali, iktar precizament il-konvenuti Victor Zammit u Rose Zammit li huma ghalhekk unikament responsabbli ghall-hlas mitlub mis-socjeta`

Kopja Informali ta' Sentenza

attrici bi dritt semmai ta' rivalsa kontra l-konvenuti kollha kjamati in kawza a tenur ta' l-Artikolu 1949 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta;

2. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda prezentati minn David Anastasi, Patricia Anastasi u s-socjeta` Forsite Design & Project Management Services Ltd.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet ta' Christopher u Claudette konjugi Gauci li biha eccepew:

1. Preliminarjament, in-nullita` tal-kjamata in kawza ta' Christopher u Claudette konjugi Gauci a bazi tal-kawza attrici kif ifformolata;

2. Fil-mertu, in-nullita` tas-surroga maghmula a favur is-socjeta` attrici stante kolluzjoni u frodi bejn is-socjeta` attrici, il-garanti kjamati fil-kawza konjugi Anastasi u d-debitrici principali, is-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited, a skapitu tal-konvenuti u tal-kjamati fil-kawza l-ohra;

3. Fit-tielet lok, in-nullita` tas-surroga maghmula a favur is-socjeta` attrici stante li debitu principali gie effettivament imhallas mid-debitur principali;

4. Fir-raba' lok, gie eccepit illi Christopher u Claudette konjugi Gauci mhumiex edotti dwar id-debitu principali allegat, u li ghalhekk trid issir il-prova tieghu u tal-garanziji allegati;

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti u l-lista tax-xhieda prezentati minn Christopher u Claudette konjugi Gauci.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet lix-xhieda bil-gurament.

Kopja Informali ta' Sentenza

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

Rat illi l-kjamati in kawza Wallace u Domenica Fino baqghu kontumaci (verbal fol 62).

C. PROVI:

Rat l-affidavit ta' Patricia Anastasi a fol 19 tal-process fejn sostanzjalment ikkonfermat il-fatti msemmija fic-citazzjoni.

Xehdet Patricia Anastasi u qalet li d-ditta Forsite Design & Project Management Services Limited hija tar-ragel taghha, u garanti taghha kien hemm is-Sinjuri Zammit, Fino u Gauci flimkien maghha u mar-ragel taghha. Ziedet li hemm kumpanija li hija Barb Holdings Ltd li hija kwazi kollha taghha u li giet furmata fit-18 ta' Frar 2003 u cioe` ftit zmien qabel ma sar il-kuntratt tat-12 ta' Marzu. Hallset il-kumpanija taghha biex b'hekk ikun jista' jsir il-hlas minghajr ma joqghodu jidhlu garanziji u hlasijiet ta' Victor Zammit, Wallace Fino u Chris Gauci u n-nisa taghhom.

F'xhieda ohra qalet li l-kumpanija attrici giet iffurmata meta l-papa` taghha ghaddielha xi flus u kienet iddecidiet li taghmel xi impriza kummercjali biha. Il-pozizzjoni taghha fil-kumpanija hija dik ta' direttur. Permezz tal-flus tal-Barb kienet nehhiet il-garanziji tal-flus taghha u tar-ragel u kif ukoll tal-Forsite billi hallset xi Lm13,000 sa Lm15,000, u Forsite harget l-istess ammont.

Gie prezentat affidavit ta' Victor Zammit li fih issemma li bejn is-snin 1998 u 2002 kien *non-executive director* fil-*Price Club Group*. Ix-xoghol tieghu bhala direttur kien l-aktar li jjehu parti f'*board meetings* u ma kellux funzjoni ezekuttiva jew amministrattiva. Meta kien qieghead isir ir-*refurbishment* ta' wiehed mis-*supermarkets* gewwa Birkirkara, id-diretturi l-ohra Wallace Fino u Chris Gauci kienu qalulu li l-progett kien thalla f'idejn David Anastasi tad-ditta Forsite Ltd. David Anastasi kien habib kbir ta' Wallace Fino peress li dawn it-tnejn kienu jahdmu flimkien meta kienu ghadhom ma' Fino Ltd Ta' l-Imriehel. Ix-xoghol sar bejn is-sena 1999 u 2000 u sakemm dan sar,

is-*supermarket* kien dam xi gimghat maghluq. Ftakar li l-progett kien ser jiswa vicin in-nofs miljun lira u gie allokat lil Forsite Ltd ta' David Anastasi. Fil-kors tax-xoghol kienu cemplulu d-diretturi u ipproponewlu biex David Anastasi jiehu *loan* mill-bank ta' Lm50,000 fuq isem id-ditta tieghu Forsite Ltd. halli jkopri xiri ta' materjali biex ikun jista' jitlesta x-xoghol. Kien infurmat li David Anastasi ried xi forma ta' garanzija minghandhom biex il-bank japprovalu din il-*loan* ta' Lm50,000 sakemm huwa jithallas kompletament mill-*Price Club Group*. Kien sar ftehim biex din is-somma tigi garantita personalment minn David Anastasi u l-mara tieghu kif ukoll mid-diretturi tal-*Price Club Group* jigifieri minnu, Wallace Fino u Chris Gauci u minn nisa taghhom ukoll.

Wara li tlesta x-xoghol l-parti kbira ta' dan il-progett thallas. Il-bilanc li David Anastasi kellu mal-bank beda jithallas ukoll u wara li l-*Group* spicca l-operat tieghu fl-2001/2 kien baqa' bilanc ta' madwar Lm28,000. Meta kellmu Dr. Antoine Naudi biex ihallas l-ammont kollu hu, hass li ma kellux jaghmel dan ghax id-dejn kien garantit minn diversi. Talbu zmien biex ikellem lid-diretturi l-ohra biex ikopru l-ammont divizibbli bejniethom. Dawn kienu qalulu jorganizza *meeting* ma' David Anastasi, u infatti meta fl-24 ta' April 2003 ircieva ittra gudizzjarja minghand Barb Holding Ltd. biex ihallas l-ammont ta' Lm28,418.85, stagheb, u dan specjalment minhabba li hu qatt ma kien ghamel negozju ma' Barb Holdings Ltd, u mhux mitlub minn Forsite Ltd. u maqsum skond il-ftehim li kienu ghamlu. Sar jaf li d-ditta Barb Holdings Ltd. kienet ghadha kif giet kostitwita u jidher li saret effettivament biex tkun tista' thallas id-dejn. Ghalhekk Barb Holding kienet kumpanija ta' Patricia Anastasi (li kienet garanti bhalu). Hu ma dehrlux li ghandu dejjem ikun l-uniku bniedem responsabbli ghad-djun naxxenti mill-kwistjoni tal-*Price Club*.

Gie prezentat affidavit ta' Christopher Gauci li fih issemma li l-kuntatt ma' David Anastasi li nholoq tramite Wallace Fino, li kien direttur mieghu u ma' Victor Zammit tal-Grupp *Price Club*. David Anastasi li kien jahdem mal-grupp tal-familja Fino baqa' f'kuntatt ma' Wallace peress illi kellhom

working relationship tajba. Kienet giet giet iffurmata l-kumpanija Forsite bejn Anastasi u Wallace Fino, b'dan illi kien deher bhala *shareholder* Anastasi biss, filwaqt illi kien ghadha *blank share transfer form* flimkien ma' *blank Form T*. L-originali qeghdin ghand Wallace Fino. Meta kienu ser jibdew il-process ta' *refurbishment* tal-hwienet tal-grupp Price Club, Wallace infurmahom li hu u Victor jidhlu wkoll shab fil-kumpanija, u li din il-kumpanija tinghata x-xoghol kollu ta' *design* tal-grupp Price Club. Huma accettaw u David Anastasi talab finanzjament minghand il-Bank of Valletta sabiex ikun jista' jidhol ghall-progett. Iddecidew pero` li f'dak l-istadju ma jidhlux bhala azzjonisti ghaliex il-kumpanija kienet qed tiehu kuntratti anke minghand kompetituri tal-Price Club u bezghu li jitnaffru jekk jidhlu shab fil-kumpanija.

Il-kumpanija hadet facilitajiet biex tiffinanzja primarjament il-kuntratt li hadet minghand Price Club, u thallset *in parte* tax-xoghol li ghamlet u fl-istess hin iggenerat min kuntratti ohra. L-accounts tal-kumpanija juru li kien hemm flus bizzejjed biex il-kumpanija thallas id-dejn li kellha minghajr ma jidhlu l-*guarantors*. Gara pero` li meta falla l-grupp Price Club, David Anastasi cahad dak kollu li kienu ftiehm u dwaru u b'mod misterjuz sparixxew il-flus li l-istess David Anastasi kellu ghad-disposizzjoni. Ghadu qatt ma nghata sodisfazzjon dwar fejn marru l-flus ta' Forsite. Hu sostna li l-flus ittiehdu minn Forsite biex giet iffurmata Barb Holdings.

Xehed Christopher Gauci u qal li hafna minn dak li qal fl-affidavit kien bazat fuq kliem li kien qallu Wallace Fino. Sostna li mhux veru li David anastasi ha *loan* ghalihom. Dan il-kumpanija hadet kuntratt ta' xoghol biex tbigh servizzi u xoghol minn kumpanija ohra. Kull ma kien qed jinbiegh kien qed jinbiegh bi qligh adegwat biex tkopri l-ispejjez. L-inkwiet tal-Price Club nqala' bejn April u Mejju 2001. Forsite ghamlet progett *turnkey* b'diversi *sub-contractors* u David Anastasi kien ha hsieb il-progett *from A to Z*. Sostna li kien hemm flus fil-kumpanija li l-ammont kien jissupera dak dovut lill-bank u mbaghad wahda li kumbinazzjoni dahlet kumpanija ohra li din hallset dawn il-flus biex iggib dawn id-drittijiet tas-surrogat fil-konfronti

tagghom, hija misterjuza ghalih. Sostna li l-flus gew mehuda mill-kumpanija bil-fors minn David Anastasi ghax sa fejn jaf hu kien l-unika firmatarju.

F'xhieda ohra qal:

“Dwar ix-*share option* kif kont spjegat fl-affidavit tieghi kien jidher li l-arrangement kien li meta ridna konna stajna nidhlu f'din il-kumpanija b'certu ammont ta' *shares*. *On paper* kien ghamilha s-Sur Wallace Fino u ahna kellna arrangement verbali mas-Sur Wallace Fino li jekk ssir din konna ha naghmlulha flimkien. Hu kien mexa ghal rasu wara ghax ma kellix ebda interess li naghmilha jien. Ahna jigifieri individwalment jiena, Wallace Fino u s-Sur Victor Zammit.”

Xehed David Anastasi u qal li jaghraf il-firma tieghu fuq ix-*share transfer* a fol 83 tal-process. Semma li kien hemm intenzjoni bejnu u bejn Price Club Operators Limited li fi zmien sitt xhur huma jistghu jekk jridu juzaw dak id-dritt biex jidhlu *shareholders* fil-kumpanija permezz ta' dak id-dokument li hu iffirma. Zied li dak iz-zmien ir-relazzjoni bejn Forsite u Wallace Fino u l-kumpliment tad-diretturi tal-Price Club Operators kienet tajba hafna. Zied li hu m'ghandux ishma fil-Barb Holdings, izda l-mara tieghu. Il-mara tieghu kienet fethet din il-kumpanija bl-intenzjoni ta' proprjeta` fiha u fil-fatt anke l-isem Barb Holdings jirrifletti l-kunjom taghha xebba ghax kienet proprjeta` min-naha tal-papa` taghha l-Perit Joseph Barbara. Il-kumpanija giet iffurmata matul il-komunjoni. Mistoqsi dwar meta kien hemm il-kroll tal-Price Club kienx hemm Lm40,000 fi flus kontanti fil-kumpanija Forsite semma li dak iz-zmien skond kif fix-xoghol tieghu jigri kien hemm certu *works in progress*. Ix-xoghol ta' Forsite Design huwa *interior design, project management* u *contracting*. Meta jkun hemm *contracting*, ikun hemm valuri ta' progetti pjuttost kbar u dak kien hemm hafna *works in progress* jigifieri dak l-ammont ta' flus li qed tara biex jithallsu certu kuntratturi. Izda sostna li *laudited accounts* huma aktar reali ghax ovvjament juru l-ammont ta' flus li gew waqt dawk is-snin. Mistoqsi dwar x'inhil-pozizzjoni finanzjarja tal-Forsite illum qal li l-kumpanija ilha ma tkun *in operation* ghal numru ta' snin ghax l-operat issa qed jsir mill-kumpanija F.S.

Design, ir-raguni ghaliex qed topera taht F.S. Design hija r-raguni principali minhabba t-tahwid li kien qed jkun hemm ghax kienet qed tigi spelluta hazina, kien miftehma li hija l-kumpanija tal-Avukat Patrick Spiteri u allura kien fetah din il-kumpanija bl-isem F.S. Design.

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:

D1. Fatti tal-kaz:

Illi din il-kawza giet intavolata mill-kumpanija attrici stante li hallset l-ammont ta' Lm28,418.85 ghad-debiti tas-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited. Illi l-kumpanija attrici hallset l-ammont imsemmi hawn fuq lill-Bank ghad-dejn tas-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited u ghalhekk tikkontendi li giet surrogata fl-istess att fid-drittijiet kollha ta' l-imsemmi Bank of Valletta p.l.c. Ghalhekk il-kumpanija attrici iprocediet bil-kaz odjern.

Irrizulta li Patricia Anastasi kienet iffurmat il-kumpanija Barb Holdings Limited li hallset id-debitu kollu tal-kumpanija Forsite Design and Project Management Services Limited permezz ta' kuntratt datat 12 ta' Marzu 2003. Permezz ta' dan il-kuntratt, is-socjeta` Barb Holdings Limited giet surrogata fl-istess att fid-drittijiet kollha tal-Bank of Valletta p.l.c. Fil-fatt hemm stipulat hekk:

“Now, therefore, in virtue of this deed, the Bank declares to be presently receiving from the company the sum of twenty eight thousand, four hundred and eirghteen Maltese Liri and eighty five cents (Lm28,418.85) in full and final settlement of the balance due for the said loan.....and the Bank is hereby subrogating the company in all the Bank's rights litigious or otherwise, registered against Forsite design and Project Management Services Limited, and those secured against the co-guarantors, Victor Zammit, Rose Zammit, Wallace Fino, Domenica Fino, Christopher Gauci, Claudette Gauci, David Anastasi, and Patricia Anastasi.” (fol 12).

D2. Talbiet u eccezzjonijiet:

Min-naha l-oħra, il-konvenuti Victor u Rose Zammit eccepew li l-ammont li *semmai* ghandu jithallas huwa ferm inqas, u li stante li l-kumpanija Barb Holdings Limited u Patricia Anastasi huma sostanzjalment l-istess persuna, il-Qorti ghandha tmur kontra l-*corporate veil*, stante li dan l-arrangement kien sar bi pregudizzju għall-konvenuti. Gie eccepit ukoll li s-surroga favur l-attrici ma tiswiex kontra l-eccepjenti.

Illi l-kjamati in kawza Christopher u Claudette Gauci laqghu billi eccepew in-nullita` tas-surroga minhabba kolluzjoni u frodi.

Di piu` David u Patricia Anastasi u s-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited eccepew li skond l-artikolu 1165(1) tal-Kap 16 huma istitwew il-kawza biss kontra whud mill-garanti solidali u cioe` Victor u Rose Zammit.

Jibda biex jinghad li fil-kuntratt tat-21 ta' Marzu 2000, il-konvenuti Victor u Rose Zammit ikkostitwew ruhhom bhala garanti solidali favur is-socjeta` Bank of Valletta p.l.c. ghad-debiti tas-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited (fol 5 u 6).

D3. Artikoli 1165 (1)(2), 1948 u 1949 tal-Kap 16:

L-artikolu 1165 (1) tal-Kap 16 jiddisponi li:

“Min ihallas id-dejn jidhol fil-jeddijiet tal-kreditur, b'konvenzjoni:

a) meta l-kreditur idahhal floku l-persuna li minghandha jiehu l-hlas fil-jeddijiet tieghu kollha kontra d-debitur, basta li din is-surroga ssir espressament u flimkien mal-hlas.

b) meta d-debitur jiehu b'self somma ta' flus biex ihallas dejnu, u biex idahhal lil min jisilfu fil-jeddijiet tal-kreditur:

Izda sabiex din is-surroga tkun tiswa hu mehtieg -

i) illi s-self u r-ricevuta jsiru b'att pubbliku.

ii) illi fl-att tas-self jigi ddikjarat li s-somma giet mehuda b'self sabiex jithallas id-dejn, u

iii) illi fir-ricevuta jigi ddikjarat li l-hlas sar bil-flus mahruga ghaldaqshekk mill-kreditur il-gdid.”

Fin-nota ta' sottomissjonijiet taghhom, Victor u Rose Zammit irrilevaw li veru li l-Artikolu 1949 tal-Kodici Civili ighid hekk:

“(1) meta zewg persuni jew iktar ikunu dahlu garanti tal-istess debitur u ghall-istess dejn, il-garanti li jhallas id-dejn ghandu jedd idur kontra dawk l-oħra li jkunu garanti mieghu, kull wiehed minnhom ghas-sehem tieghu.”

“(2) Il-garanti ghandu dan il-jedd ta' regress fil-kaz biss li jkun hallas f'wiehed mill-kazijiet imsemmijin fl-aħhar artikolu qabel dan.”

Issa l-artikolu 1948 jelenka lista ta' meta l-garanti jista' jagixxi kontra d-debitur ghar-rivalsa:

“Il-garanti, ukoll qabel ma jhallas, jista' jagixxi kontra d-debituri sabiex jigi minnu rilevat -

- a) jekk jigi mharrek ghall-hlas;
- b) jekk id-debitur ifalli jew isir mhux solvibbli, jew l-istat tieghu jitbiddel u jkun hemm il-ghaliex wiehed jibza' li sejjer isir mhux solvibbli;
- c) jekk id-debitur ikun obbliga ruhu li ghandu jehilsu mill-garanzija fi zmien miftiehem, u dan iz-zmien ikun ghalaq;
- d) jekk id-dejn ikun sar ezigibbli billi jkun ghalaq iz-zmien miftiehem ghall-hlas;
- e) jekk id-debitur ikun in mora fil-hlas;
- f) eghluq sentejn, jekk ma jkunx gie iffissat zmien ghall-hlas, u l-obbligazzjoni ma tkunx minnha nfisha tali li ma tistax tigi mitmuma qabel zmien itwal.”

D4. Ekwita` u ligi:

Wara li l-Qorti semgħet ix-xhieda u ezaminat id-dokumenti ghandha problema quddiemha li ghandha l-obbligu li ssegwi l-ligi, u li fl-istess hin tapprezza u tixtarr il-fatti kollha tal-kaz b'mod li ma tasalx għal ksur serju ta' ekwita` minhabba li sfortunatament il-partijiet fil-kawza ippruvaw juzaw l-istratagemmi Macchiavellani kollha biex jaharbu mir-responsabbiltajiet kollha legali u finanzjarji u jallokawhom fuq il-partijiet l-oħra. Min-naha trid tammira l-kapacitajiet legali tal-partijiet jew konsulenti legali fil-kawza, izda min-naha l-oħra l-Qorti ma tistax tkun ko-partecipi f'dawn il-makkinazzjonijiet.

Hemm diversi principji legali, senjatament dak tas-solidarjeta` u dak tal-ksur tal-*corporate veil* li jistghu jwasslu ghal *miscarriage of justice*.

Illi l-argument sostnut mill-konvenuti Zammit fin-nota tagghom, huwa li ladarba s-socjeta` attrici ma ppruvatx l-ebda wahda mill-kundizzjonijiet elenkati fl-artikolu 1948, m'ghandiex id-dritt li ddr fuq il-garanti l-ohra ghall-hlas tas-sehem tagghom, izda semmai kellha ddr minnufih fuq is-socjeta` debitrici. Dan anke ghaliex gie sostnut mill-konvenuti li s-socjeta` Forsite Design and Project Management Services Limited kellha ammont ta' flus depozitat. Izda jigi dedott, u din il-Qorti hija tal-fehma li dan ma giex ippruvat fl-ebda hin mill-konvenuti. Li kieku gew ippruvati xi assi propjeta' tal- Forsite Design and Project Management Services Limited, certament li kienet hi li kienet tkun trid thallas.

Jekk wiehed jimxi bl-applikazzjoni stretta ta' l-artikoli 1948 u 1949 tal-Kap 16, dan iwassal ghal li l-garanti l-ohra (it-tlieta l-ohra – Zammit, Gauci u Fino) jehilsuha lixxa mir-responsabbilta` tagghom, u certament li f'dan il-kaz ma tkunx saret gustizzja. Illi kemm-il darba l-kumpanija Forsite Design and Project Management Services Limited ma kellhiex fondi din kienet sejra ssir mhux solvibbli, u ghalhekk ikunu thallsu l-flus mis-socjeta` Barb Holdings Limited. Fil-fatt, Patricia Anastasi qalet:

“Ghandi nghid li permezz tal-flus tal-Bank kont issetiljajt il-garanziji tal-flus tieghu u tar-ragel u kif ukoll tal-Forsite. Il-flus kont hrighthom jiena, parti kien harighom ir-ragel, jew *personal loan* ghax ma nistax niftakar ezatt id-dettalji. Ghandi l-impressjoni li l-Barb Holdings kienet harget tlettax-il elf ghal dan l-iskop.” (fol 129).

Izda, fix-xhieda precedenti li kienet tat Patricia Anastasi stess qalet:

“Ghandi nghid li fil-fatt, jiena u r-ragel tieghi konna garanti ghal dan ukoll.” (fol 48).

Di piu`, kif diga ssemma iktar 'il fuq, David u Patricia Anastasi kienu msemminjin flimkien mal-garanti l-ohra. (fol 10 sa 13).

Fin-nota ta' sottomissjonijiet ta' Victor u Rose Zammit insibu sostnut li l-konjugi Zammit ma jistghux jigu mfittxa biex ihallsu kollox huma izda s-sehem taghhom huwa ta' kwart (1/4) tas-somma mitluba, u cioe` ottava (1/8) kull wiehed u wahda minnhom, u dan flimkien mal-garanti l-ohra msemmija fil-kuntratt esebit minn fol 10 sa 13.

F'dan il-kuntest, ta' min isemmi li l-artikolu 1950 tal-Kap 16 jiddisponi li:

“Il-garanti li jhallas id-dejn jista' jitlob biss minghand kull wiehed minn dawk li jkunu garanti mieghu s-sehem li ghalih ghandu jwiegeb kull wiehed minnhom, u huwa nnifsu, flimkien mal-garanti l-ohra, ghandu johrog sehem ghall-ishma tal-garanti mhux solvibbli, ukoll jekk, meta hallas, ikun ha minghand il-kreditur cessjoni espressa tal-jeddijiet tieghu.”

L-artikolu 1937 tal-Kap 16 ighid hekk;

“(1) Meta tnejn min-nies jew izjed jidhlu bhala garanti tal-istess debitur u ghall-istess dejn kull wiehed minnhom ikun obligat ghad-dejn kollu...”

Issa, din il-Qorti sejra tezamina l-eccezzjonijiet imqanqla mill-konvenuti li s-surroga hija nulla stante kolluzjoni u frodi, bejn is-socjeta` attrici u David Anastasi u Patricia Anastasi fejn fl-eccezzjonijiet gie sollevat il-punt li din il-Qorti ghandha tmur oltre l-*corporate veil*, u tapplika l-artikolu 1949 tal-Kap 16, liema artikolu diga gie citat hawn fuq u l-Qorti diga ippronunzjat ruhha fuqu.

Il-Professor Andrew Muscat, fil-ktieb tieghu *Principles of Maltese Company Law* (pagna 314) jikteb:

“both the English and the Maltese courts have not hesitated to lift the corporate veil in circumstances where the corporate form has been used for a fraudulent or improper purpose, including its use to evade a contractual or other legal obligation.”

Fil-kawza fl-ismijiet **Joseph Chetcuti noe vs Peter Paul Camilleri**, deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-4 ta' Dicembru 1998 inghad:

'hu illum guridikament pacifiku li min ikun ikkuntratta f'ismu proprju ma jistax sussegwentement juza l-paraventu tas-socjeta' kummercjali jew ta' terza persuna oħra sabiex jevita r-responsabbilita' kontrattwali tieghu. Għall-kuntrarju, kull min jidhol f'kuntratt u sussegwentement jiddelega t-thaddim ta' dak il-kuntratt lil terzi jew jippermetti lil haddiehor jese gwixxi l-kuntratt jew parti minnu, jibqa' dejjem obligat personalment bil-kondizzjonijiet u l-obbligi kontrattwali għax kien dover tieghu li jassigura li dawn jigu osservati minn din it-terza persuna. Kif hu illum accettat ukoll li mhux permissibbli li xi hadd jistahba wara l-maskra tal-kumpannija tieghu biex jagħmel dak li altrimenti ma jkunx jista' jagħmel personalment..."

Diversi drabi l-Qrati Maltin applikaw il-*lifting of the corporate veil* anke f'kazijiet fejn m'hemmx dispozizzjoni espressa ta' ligi. Fil-kawza fl-ismijiet **Dr. Jose` Herrera noe et vs Tancred Tabone et noe** (deciza mill-Qorti Kummercjali fis-26 ta' Jannar 1989 u mill-Qorti ta' l-Appell fl-1992, Vol. LXXVI.ii.321, u ritrattazzjoni deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-1996, Vol. LXXX.11.508) gie applikat dan il-principju. Infatti fis-sentenza ta' l-1992 jinghad: "skond l-artikolu 933 tal-Kodici Civili, il-kuntratti għandhom jigu esegwiti in bona fede u jobbligaw mhux biss għal dak li jinghad fihom izda ukoll għall-konsegwenzi kollha li ggib magħha l-obbligazzjoni skond ix-xorta tagħha bl-ekwita', bl-uzu u bil-ligi".

Sentenzi oħra rilevanti huma:

Edward u Giovanni Leone Enriquez vs Avukat Dr. Anthony Farrugia et (deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fit-12 ta' Ottubru 1995);

Nevada Limited et vs Hubert Mifsud et (deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-20 ta' Novembru 1998 u mill-Qorti ta' l-Appell fis-16 ta' Frar 2004).

Illi fil-fatt, dak allegat huwa li l-istess kuntratt huwa milqut minn simulazzjoni relattiva, u cioe` li l-prezenza tas-socjeta` Barb Holdings Limited, kienet sabiex tghatti l-fatt li Patricia Anastasi fil-fatt, kienet wahda mill-garanti solidali flimkien mal-garanti solidali l-oħra kollha.

Illi minn ezami bir-reqqa ta' l-atti tal-kaz, jigi dedott li l-konvenuti allegaw izda ma ressqu l-ebda provi f'dan ir-rigward. Illi ma gew ippruvati la frodi lanqas kolluzzjoni jew simulazzjoni. Chris Gauci fix-xhieda tieghu qal hekk:

“.....kien hemm flus fil-kumpanija Lm37,000 ma nafx fejn marru, kien hemm flus ohrajn li kienu tal-kumpanija stess li dawn bejniethom kienu jissuperaw dak l-ammont li kien dovut lill-Bank, jigifieri mbaghad it-tielet wahda li, li kumbinazzjoni dahlet kumpanija ohra, li din hallset dawn il-flus biex iggib dawn id-drittijiet tas-surrogat fil-konfront taghna hija misterjuza ghalija. Fil-paragrafu qabel ta' l-ahhar dwar l-informazzjoni tal-Barb Holdings, jiena nsosnti li l-flus gew mehuda mill-kumpanija, bil-fors minn David Anastasi, ghax sakemm naf jien kien l-unika firmatarju, jekk dawn il-flus intuzawx biex tinfetah Barb Holdings jew le, dik nista' nissuspetta, ma nistax nghidha bhala fatt.” (fol 112 u 113).

Illi allegazzjonijiet jew suspetti mhumiex provi sufficjenti. Illi skond il-massima *juxt allegata et probata* min jallega jrid jipprova. Illi l-fatt li l-kumpanija Barb Holdings Limited giet iffurmata minn Patricia Anastasi li fil-fatt kienet direttur ta' l-istess kumpanija, u l-fatt li din il-kumpanija giet iffurmata mill-mara ta' David Anastasi, mhix prova sufficjenti li tista' twassal ghal frodi jew simulazzjoni. Hawnhekk ta' min isemmi li:

“Biex ikun hemm simulazzjoni irid ikun hemm ix-xjenza tal-partijiet kollha li jridu joholqu l-att simulat.” Vol. XXXVII-pII-p.797. (Ara wkoll **Joseph Vassallo et vs Carmelo Vassallo et** – 13 ta' Lulju 2001, Qorti ta' l-Appell).

Fil-fehma tal-Qorti il-hlas li sar minn Barb Holdings Limited kien *ai termini* ta' l-Artikolu 1948 u allura dawn kellhom id-dritt ta' l-irkupru minghand il-garanti l-ohra. Izda a tenur ta' l-artikolu 1949(1) il-garanti li jhallas id-dejn ghandu jedd idur kontra dawk l-ohra li jkunu garanti mieghu, kull wiehed minnhom fis-sehem tieghu u ghalhekk kull wiehed mill-konjugi Zammit, Fino, Gauci u Anastasi huwa responsabbli ghal kwart ta' l-ammont imhallas bhala garanzija u dan dejjem salv kull dritt kontra l-Forsite

Kopja Informali ta' Sentenza

Design and Project Management Limited. Propjament kull garanti huwa responsabbli ghal ottava parti (1/8) kull wiehed. Ukoll l-artikolu 1950 tal-Kap 16 jghid :

'Il-garanti li ihallas id-dejn jista' jitlob biss minghand kull wiehed minn dawk li jkunu garanti mieghu s-sehem li ghalih ghandu iwiegeb kull wiehed minnhom, u huwa nnifsu, flimkien mal-garanti l-ohra, ghandu johrog sehem ghall-ishma tal-garanti mhux solvibbli, ukoll jekk, meta hallas, ikun ha minghand il-kreditur cessjoni espressa tal-jeddijiet tieghu.'

Illi fil-fatt il-garanti l-ohra huma wkoll parti f'din il-kawza stante li din il-Qorti laqghet it-talba ghall-kjamata in kawza.

E. KONKLUZJONIJIET:

Ghar-ragunijiet imsemmija taht "D2", "D3" u "D4" hawn fuq imsemmija tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti u kjamati in kawza.

Riferibbilment ghat-talbiet attrici tilqagghom biss fis-sens li tiddikjara lill-konvenuti Zammit, lill-kjamati in kawza David u Patricia konjugi Anastasi, Wallace u Domenica konjugi Fino u Christopher u Claudette konjugi Gauci debituri versu s-socjeta` attrici fis-somma ta' tmienja u ghoxrin elf erba' mija u tmintax-il Lira Maltin u hamsa u tmenin centezmu (Lm28,418.85) fis-sens li kull parti hija debitrici ta' l-ottava parti, u ghalhekk tikkundanna lill-konvenuti u kjamati in kawza jhallsu l-ammont hekk dovut lis-socjeta` attrici kif hawn fuq imsemmi. Bid-dritt riservat lil kull parti minnhom ghad-danni kontra l-Forsite Design and Project Management Limited.

Spejjez parti minn tmienja (1/8) Victor Zammit, Rose Zammit, David Anastasi, Patricia Anastasi, Wallace Fino, Domenica Fino, Christopher Gauci u Claudette Gauci.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----